

بسمه تعالی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

معاونت آموزشی

شیوه نامه بررسی اعطای مجوز دفاع به اختراعات منتج از پایان نامه

تهیه و تدوین:

مدیریت امور آموزشی و تحصیلات تکمیلی

اداره تحصیلات تکمیلی

نسخه ۰۱

این دستورالعمل در صورت دریافت پیشنهادات موثر برای تکمیل آن (پس از تأیید کمیته مربوط) قابل ویرایش به صورت سالانه خواهد بود.

مقدمه

تغییر نسل دانشگاه ها از نسل اول و دوم به نسل سوم و نو و دانشگاه های کارآفرین ضرورت این موضوع را ایجاب کرده که از ظرفیت های دانشجویان در مقاطع تحصیلی تکمیلی برای به انجام رساندن طرح های فناورانه، ابداع و اختراع و تولید محصولات تاثیرگذار بر حفظ و ارتقای سلامت جامعه استفاده شود. یکی از عوامل تقویت جایگاه فناوری در پژوهش ها حمایت از ثبت اختراعات است. اختراعات مفید و کاربردی می توانند اولین مرحله از تبدیل دانش به فناوری و اولین گام در تولید محصولات فناورانه باشند. با این وجود عدم توجه نظام مند به محتوای اختراعات ممکن است منجر به ثبت اختراعات غیر مولد و انحراف پژوهشگران از مسیر تولید فناوری و خلق ثروت باشد و از طرف دیگر به تولید پژوهشگرانی که با مفهوم پژوهش آکادمیک آشنا نیستند، منتهی شود.

این شیوه نامه با هدف تعیین خطوط راهنما برای اجرای پایان نامه هایی که محصول نهایی آن ها ثبت اختراع به جای مقاله است، در جهت شفافیت بیشتر تبصره ۳ ماده ۴۳ آیین نامه آموزشی دکترای تخصصی (PhD) در دانشگاه علوم پزشکی ایران تدوین شده است. انتظار می رود که مفاد این شیوه نامه، سیاست هماهنگ و ضوابط مدونی را برای مدیریت، اجرا و ارزیابی عادلانه پایان نامه های منجر به ثبت اختراع فراهم آورده و در راستای اهداف دانشگاه نسل نو باشد و راه را برای حل مشکلات جامعه و خلق ثروت از تحقیقات دانشگاهی هموار سازد.

ماده ۱ - اهداف

- حمایت از تولید پایان نامه های مفید و مولد از طریق:
 ۱. ثبت اختراعات کاربردی منطبق بر نیازهای کشور و نظام سلامت
 ۲. تربیت دانش آموختگان ماهر در تولید فناوری و با توانایی انجام پژوهش های محصول محور
 ۳. افزایش توانمندی های علمی و فنی اساتید و دانشجویان دانشکده در حوزه فناوری و تولید و تجاری سازی محصولات فناورانه
 ۴. بهره مندی فراگیر از منابع و تجربیات و مهارت های درون و برون از دانشگاه و تعامل سازنده با بخش صنعت کشور
 ۵. همسان سازی قوانین و ضوابط ارزش گذاری ثبت اختراعات در دانشگاه
 ۶. هموار کردن مسیر در جهت دستیابی به دانشگاه های نسل نو

ماده ۲- تعاریف

۱-۱: اختراع: محصولی که علمی، جدید، نوآورانه، دارای گام ابتکاری و قابلیت حل یک مشکل بوده و حق مالکیت معنوی آن در ایران یا یک کشور دیگر ثبت شده باشد.

۲-۱: مخترع: فردی حقیقی که در شکل‌گیری ادعاهای اصلی اختراع و تولید آن نقش داشته‌اند.

۳-۱: مالک: شخصی حقیقی و یا حقوقی که تمام یا بخشی از منافع مالی اختراع را در اختیار دارد.

۴-۱: گواهینامه اختراع: سندی است که اداره مالکیت صنعتی برای حمایت از اختراع صادر می‌کند و دارنده آن می‌تواند از حقوق انحصاری بهره‌مند شود.

۵-۱: استاد راهنما: به عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران اطلاق می‌شود که در چارچوب، ضوابط مسوولیت مستقیم نظارت، اجرا و پیشبرد فعالیت‌های تحقیقاتی و اجرایی پایان‌نامه را برعهده دارد. تعداد اساتید راهنما و مشاور و مدت زمان اجرای پایان‌نامه تابع مقررات دستورالعمل اجرای پایان‌نامه‌ها می‌باشد.

۶-۱: داور مدعو: فردی متخصص که توسط شورای آموزشی دانشکده برای بررسی‌های تخصصی دعوت شده و نظر او می‌تواند مبنای تصمیم‌گیری شورای آموزشی در اعطای مجوز دفاع از پروپوزال یا پایان‌نامه باشد.

ماده ۳- فرایند تصویب پروپوزال پایان‌نامه‌های مبتنی بر ثبت اختراع

۱-۳: پروپوزال‌هایی که با هدف ثبت اختراع تهیه و تدوین می‌شوند تفاوتی با پروپوزال‌های پایان‌نامه‌های مقاله‌محور ندارند و همانند سایر پروپوزال‌ها در قالب فرم‌های مربوطه تدوین و پس از تصویب عنوان در گروه آموزشی، به اداره آموزش دانشکده ارسال می‌گردد.

۲-۳: چنانچه شورای آموزشی (یا شورای پژوهشی با تفویض اختیار از طرف شورای آموزشی) لازم بداند، پروپوزال را برای سه داور مدعو ارسال می‌کند یا از داوران متخصص برای شرکت در جلسه‌ی بررسی در شورای آموزشی (یا شورای پژوهشی با تفویض اختیار از شورای آموزشی) دعوت کند.

۳-۳: معاون آموزشی دانشکده می‌تواند از شورای فناوری دانشگاه یا دفتر ثبت اختراعات دانشگاه درخواست معرفی داور نماید.

۳-۴: چنانچه پیش پروپوزال از نظر داوران مدعو و به تبع آن شورای آموزشی دانشکده، مورد تأیید قرار گیرد، مجوز برگزاری جلسه دفاع از پروپوزال صادر خواهد شد، لکن نظر نهایی درباره قبول یا رد پروپوزال به عهده هیئت داوران جلسه دفاع از پروپوزال خواهد بود.

۳-۵: پس از تصویب عنوان پیش پروپوزال در شورای آموزشی، فرایند دفاع از پروپوزال مانند سایر پروپوزال ها مقاله محور، صورت خواهد گرفت.

۳-۶: پس از تصویب پروپوزال، شورای آموزشی یکی از داوران مدعو را به عنوان ناظر جهت تأیید گزارشات ۶ ماهه تعیین می کند.

ماده ۴- تعهدات دانشجو، استاد راهنما و ناظر شورای فناوری

۴-۱: دانشجو موظف است در طول اجرای پایان نامه، هر شش ماه به طور منظم، گزارش پیشرفت کار را به گروه آموزشی ارائه دهد. گروه آموزشی نیز موظف است گزارش را به شورای آموزشی ارسال نماید تا در اختیار ناظر شورای فناوری دانشکده ارسال نماید. ناظر پایان نامه، وظیفه نظارت بر روند اجرایی و پیشبرد مراحل طرح، بررسی گزارش های فنی را به عهده خواهد داشت. در صورت تشخیص ناظر در ارتباط با شرایط پیشرفت این نوع پایان نامه، گزارش در شورای آموزشی دانشکده مطرح خواهد شد. سایر جلسات گزارش رسمی پیشرفت کار پایان نامه تابع مقررات عمومی آموزش دانشکده خواهد بود.

۴-۲: در صورتی که به دلایل فنی و یا مشکلات دیگر، استاد راهنما درخواست افزایش زمان اجرای پایان نامه را داشته باشد و یا قادر به ادامه اجرای طرح نباشد، باید مراتب را به گروه آموزشی مربوطه و معاونت آموزشی دانشکده گزارش نماید تا در زمینه تمدید زمان اجرای طرح و رفع مشکلات احتمالی و یا اقدامات احتمالی دیگر تصمیم گیری شود.

۴-۳: تصمیم گیری در مورد تمدید زمان اجرای طرح و یا تغییر یا توقف اجرای طرح، در حیطه اختیارات شورای آموزشی دانشکده می باشد.

۴-۴: برای انجام دفاع از پایان نامه اختراع محور، استاد راهنمای پایان نامه، گزارش نهایی و مستندات مرتبط با دستاوردهای مورد انتظار از اجرای طرح را به گروه آموزشی و در صورت تصویب به شورای آموزشی ارائه می نماید.

۴-۵: محصول پروپوزال، حسب این آئین نامه (چنانچه مقاله مستخرج از پایان نامه نباشد) فقط می تواند ثبت اختراع داخلی یا خارجی باشد و این شیوه نامه سایر محصولات از جمله طرح کسب و کار، پروتوتایپ، مطالعات امکان سنجی و ... را جهت صدور مجوز دفاع معتبر نمیداند.

۴-۶: جهت استفاده از امتیاز ثبت اختراع خارجی، ارائه ی سه سند شامل گواهی کانون پتنت ایران مبنی بر حمایت از طرح، گواهی پرداخت جهت بررسی و اظهارنامه بین المللی به اداره آموزش دانشکده ضروری است.

۴-۷: پس از تسلیم اسناد فوق، اداره آموزش، اسناد را برای دفتر ثبت اختراعات دانشگاه جهت تأیید و بررسی صحت و اصالت ارسال می کند.

۴-۸: پس از تأیید دفتر ثبت اختراعات دانشگاه و کسب مجوز جایگزینی ثبت اختراع بجای مقاله از شورای آموزشی دانشگاه، و دارا بودن سایر شرایط آیین نامه ای دفاع نهایی، دانشجو مجوز دفاع از پایان نامه خود را دریافت خواهد کرد. در صورت تایید نهایی ثبت اختراع خارجی برابر با مقاله اصلی منتج از پایان نامه و مقاله غیر شرطی خواهد بود.

۴-۹: جهت ارزشیابی کیفیت اختراع، اداره آموزش اسناد را برای سه داور مدعو ارسال خواهد کرد. داوران مدعو ارزیابی خود را از کیفیت ثبت اختراع و انطباق آن با پروپوزال و اهداف پایان نامه بصورت گزارش مکتوب ظرف سه روز به شورای آموزشی ارائه می کنند. تأیید هر سه داور به معنی محاسبه نمره از ۲۰، تأیید دو داور به معنی محاسبه نمره از ۱۹ و تأیید فقط یک داور به معنی محاسبه نمره از ۱۸ خواهد بود. بررسی کیفیت نهایی پایان نامه و اعطای نمره نهایی پایان نامه به عهده هیئت داوران در جلسه دفاع خواهد بود. بدیهی است تصمیم نهایی درباره پذیرش یا رد پایان نامه به عهده هیئت داوران در جلسه دفاع خواهد بود.

۴-۱۰: در صورت ثبت اختراع داخلی، جهت دریافت مجوز دفاع، استاد راهنما گواهی ثبت اختراع به همراه تایید کارگروه مالکیت معنوی معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، را به همراه درخواست صدور مجوز دفاع برای بررسی به شورای آموزشی ارسال خواهد کرد.

۴-۱۱: شورای آموزشی پس از بررسی، گواهی ثبت اختراع و تاییدیه کارگروه مالکیت معنوی وزارت بهداشت را به همراه پروپوزال ثبت شده برای سه داور آشنا به مباحث فناورانه و ثبت اختراع ارسال خواهد کرد تا انطباق اختراع بر پروپوزال را بررسی کرده و کیفیت و اهمیت اختراع ثبت شده را بررسی و گزارش کنند.

۴-۱۲: جهت ارزشیابی کیفیت اختراع داخلی، مشابه بند ۴-۹ عمل خواهد شد.

۴-۱۳: در صورت تایید، ثبت اختراع داخلی معادل مقاله اصلی منتج از پایان نامه خواهد بود و دانشجو جهت اخذ مجوز دفاع به مقاله غیر شرطی نیاز خواهد داشت.

۴-۱۴: شورای آموزشی می تواند سه داور مدعو که در خصوص پروپوزال در شورای آموزشی نظر داده اند را برای بررسی اختراع انتخاب کند یا از داوران جدید برای این منظور استفاده کند.

۴-۱۵: بدیهی است فقط اختراعاتی مورد بررسی قرار خواهند گرفت که مستخرج از پروپوزال بوده و دانشگاه علوم پزشکی ایران در مالکیت آن سهمیم بوده باشد.

۴-۱۶: حداقل سهم دانشجو در اختراع نباید کمتر از ۳۰ درصد باشد.

ماده ۵- اعضای هیات داوران جلسه دفاع از پایان نامه محصول محور

۵-۱: جلسات دفاع از پایان نامه های اختراع محور ضمن تبعیت از قوانین و مقررات عمومی و آیین نامه های آموزشی برگزاری جلسات دفاع دانشگاه با توجه به شرایط خاص خود و ماهیت ویژه باید شامل اعضای مندرج در آیین نامه دستورالعمل های آموزشی دانشگاه و دانشکده به همراه ناظر شورای فناوری دانشکده باشد.

۵-۲: ناظر شورای فناوری، پایان نامه را با تعهدات استاد راهنما در پروپوزال پایان نامه مقاله محور تطبیق می دهد و نظر نهایی (تائید/عدم تائید) را در خصوص پایان نامه محصول محور اعلام می نماید و نقشی در نمره دهی ندارد.

اعضای هیات داوران جلسه دفاع پایان نامه محصول محور

دکتری تخصصی (PhD) و کارشناسی ارشد: اساتید راهنما- اساتید مشاور- اساتید داور داخلی و خارجی دانشگاه

ماده ۶- تصویب، اجرا و پایش دستورالعمل

۶-۱: این شیوه نامه در تاریخ ۱۴۰۴/۷/۲۲ در شورای آموزشی دانشگاه مصوب گردید و از زمان ابلاغ به دانشکده ها برای تمام ورودی های دکترای تخصصی (Ph.D) و کارشناسی ارشد قابل اجرا می باشد.

۶-۲: معاونین آموزشی دانشکده ها از تاریخ ابلاغ، موظف به ارایه گزارشی از اجرای این دستورالعمل در بازه زمانی یکساله، به شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه می باشند.

۶-۳: دانشجویان مورد هدف دستورالعمل و اساتید دانشکده ها، می توانند هر گونه تخطی از اجرا یا راهکار پیشنهادی برای بهبود دستورالعمل را به مدیریت امور آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه کتباً اعلام نمایند.